वृ०र० ना० केषु पादेषु दलयोराद्येषु दृश्यते यस्याः पथ्येति नाम तस्याश्छन्दोविद्भिः समाख्यातं ३ ऽऽ
२ ।ऽ।ऽऽ।।ऽऽऽ।ऽ।ऽऽऽ०ऽऽ।ऽ।ऽऽऽऽऽऽ।।ऽऽ।० संलंघ्य गणत्रयमादिमं शकलयोर्द्वयोर्भवति पा
दः यस्यास्तां पिंगलनागो विपुलामिति समाख्याति ४ ऽऽ।।ऽऽ।ऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽ।।ऽऽ०ऽऽऽऽ।ऽ
ऽ।ऽ।ऽ।।ऽऽ।० उभयार्द्धयोर्जकारो द्वितीयतुर्यौ गमध्यगौ यस्याः चपलेति नाम तस्याः प्रकी
र्त्तितं नागराजेन ५ ।।ऽ।ऽऽऽऽ।ऽ।ऽऽऽ।ऽऽऽऽ०।।ऽ।ऽ।ऽऽऽ।ऽ।ऽऽ।ऽऽ।० आद्यं दलं समस्तं भजेत लक्ष्म
चपलागतं यस्याः शेषे पूर्वं जलक्ष्मा मुखचपला सोदिता मुनिना ६ ऽऽ।ऽ।ऽऽऽ।ऽ।
ऽऽऽ०ऽऽऽ।ऽऽऽ।।।ऽऽ।ऽ।ऽ० प्राक्प्रतिपादितमर्द्धे प्रथमे प्रथमेतरे तु चपलायाः लक्ष्माश्रयेत
सोक्ता विशुद्धधीभिर्जघनचपला ७ ० ऽ।ऽऽ।ऽऽ।।ऽ।।ऽ।।।।।ऽ०ऽऽ।।ऽऽ।ऽ।ऽऽ।।।ऽ० इत्या
र्यां प्रकरणं आर्याप्रथमदलोक्तं यदि कथमपि लक्षणं भवेदुभयोः दलयोः कृतयति
शोभां तां गीतिं गीतवान् भुजंगेशः १ ऽऽ।।ऽऽ।।।।ऽ।।ऽऽ।ऽ०।।ऽ।।।ऽऽऽऽऽऽ।।ऽऽऽ० आर्याद्वि
तीयकेर्द्धे यदुदितं लक्षणं तत्स्यात् यद्युभयोरपि दलयोरुपगीतिं तां मुनिर्ब्रूते २ ।।ऽऽ।
ऽऽऽऽऽ०ऽ।ऽ।ऽ।।ऽऽ।ऽऽ।ऽऽ० आर्याशकलद्वितयं व्यत्ययरचितं भवेद्यस्याः सोद्गीतिः किल कृष्णः
जदिता तद्वत्यंशभेदसंयुक्ता ३ ०।।०ऽऽ।।ऽ।।ऽऽऽऽऽ।।ऽऽऽऽऽ।।ऽऽऽ।ऽऽ० आर्याप्रवो २

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

यपरं १३ अंघ्रयोयस्यचत्वारस्तुल्यलक्षणलक्षिताः तच्छंदःशास्त्रतत्वज्ञाः समवृत्तंप्रच
क्षते १४ प्रथमांघ्रिसमोयस्यतृतीयश्चरणोभवेत द्वितीयस्तुर्यवद्वृत्तंतदर्द्धसमम्
च्यते १५ यस्यपादचतुष्केपिलक्ष्मभिन्नंपरस्परं तदाहुर्विषमंवृत्तंछंदःशास्त्रविश
रदाः १६ आरभ्यैकाक्षरात्पादादेकैकाक्षरवर्द्धितैः पृथक्छंदोभवेत्पादैर्यावत्षड्विंशति
गतैः १७ तदूर्द्ध्वंचंडवृष्ट्यादिदंडकाःपरिकीर्तिताः शेषागाथास्त्रिभिःषड्भिश्चरणैश्चोप
लक्षिताः १८ उक्तात्युक्तातथामध्याप्रतिष्ठान्यासुपूर्विका गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्चबृह
तीपंक्तिरेवच १९ त्रिष्टुप्चजगतीचैवतथातिजगतीमता शक्करीसातिपूर्वास्यादष्ट्य
त्यष्टीततःस्मृते २० धृतिश्चातिधृतिश्चैवकृतिःप्रकृतिराकृतिः विकृतिःसंकृतिश्चै
वतथातिकृतिरुत्कृतिः २१ इत्युक्ताश्छंदसांसंज्ञाःक्रमशोवच्मिसांप्रतं लक्षणंसर्ववृत्ता
नांमात्रावृत्तानुपूर्वकं २२ इतिश्रीवृत्तिरत्नाकरेछंदःशास्त्रेप्रथमोध्यायः १ ॐ लक्ष्मै
तत्सप्तगणागोपेतानेहभवतिविषमेजः षष्ठोयंनलघूवाप्रथमेर्द्धेनियतमार्यायाः॥१॥
ऽऽऽ।।ऽऽऽऽ।।।।।ऽऽ।ऽऽऽ।।ऽ।। षष्ठेद्वितीयलात्परकेन्लेमुखलाच्चसयतिपदनियमः चरमे
र्द्धेपंचमकेतस्मादिहभवतिषष्ठोलः ४ २।ऽ।ऽऽ।ऽऽ।ऽऽ।।।।।ऽ।ऽऽऽ।ऽ।।।ऽऽ।।रत्निहुरा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

वृ०र०ना०
प्यपि ६ ०ऽ।ऽऽ।ऽ।ऽ मेनाप्युत्तोभाद्विपुला ७ ०ऽऽ।ऽऽ।।। ऽस्यमरश्चत्यपीर ८ ०ऽ।ऽऽऽ।ऽऽ
३ नोभ्युधेश्चत्ताविपुला ९ ०ऽ।ऽऽ।।।ऽ तोऽध्येस्तत्पूर्वान्याभवेत १० ०ऽऽऽऽऽऽऽ।ऽ अंत्येनिधेमे
स्तत्पूर्वा ११ ०ऽ।।ऽऽऽऽऽ वक्त्रप्रकरणम् द्विकगुणितवसुलघुरचलधृतिरिति १ ०।।।
।।।।।।।।।।।। मात्रासमकंनवमोल्गांतं २ ०ऽऽ।।ऽ।।ऽऽऽ जोन्लावथांत्युधेविश्लोकः ३ ०ऽऽ।
ऽ।ऽऽऽऽ तद्युगलाद्वानवासिकास्यात ४ ०ऽ।ऽऽऽ।ऽ।ऽऽ वाणाष्टनवसुपदेत्रश्चित्रा ५ ०ऽऽ
।।।।।।ऽऽऽ नवमेभवतिगुरावुपचित्रा ६ ०।।ऽ।।।ऽ।।ऽऽ अष्टभ्योभात्कुवुपचित्रा ७ ०ऽऽऽ
ऽऽ।।ऽऽ उपचित्रानवमेपरयुक्ते ।।ऽऽ।।ऽ।। परीतीतविविधकृतलक्ष्मभृतैर्मात्रासमादिपादैः
कलितम्अनियतवृत्तपरिमाणसहितं प्रथितंजगत्सुपादाकुलकं ।।ऽ।।।।।ऽ।।ऽ०ऽऽ।ऽ।
ऽऽ।।ऽ० ।।।ऽऽ ऽ।।ऽ० ।।ऽ।ऽ।ऽऽऽ।।ऽ० इतिश्रीवोडुमात्राप्रकरणं वृत्तस्यलोविनावर्णेर्जीव
सांगुरुभिस्तथा गुरवोलैर्दलेर्नित्यंप्रमाणमितिनिश्चितं १ द्विगुणीकृत्यवृत्तस्यान
वर्णान्वृत्तकलाहरेत अवशिष्टाहरेत्संख्यालघवोपिप्रकीर्तिताः २ शिखियुगलित
दशलघुरचितमपगतलघुयुगलमिदमपरमखिलं सगुरुशकलयुगलकमपि कलः
सुपरिघटितललितपदवितातिभवतिशिखा २० ०।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।ऽ०।।।।।।।।।।।।।।।।।।।। ३

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

र्द्धं यदि गुरुणैकेनाधिकेन निधने युक्तं इतरत्तद्वन्निखिलं यदीयमुदिते यमार्यागीतिः ११
ऽऽऽऽऽ।ऽ।।ऽऽऽ।ऽ।।ऽऽऽ० ।।ऽऽऽ।।ऽ।।ऽ।ऽऽऽऽऽ० इति गीतिःप्रकरणं षड्विषमेऽष्टौ समे कलास्ता
श्च समे स्युर्नो निरंतराः न समात्र पराश्रिता कला वैतालीयेंऽते रलौ गुरुः १ ०ऽ।।ऽऽ।ऽ।ऽऽ।
ऽऽऽ।ऽ।ऽ० पर्यंते र्यौ तथैव शेषमौपच्छंदसिकं सुधीभिरुक्तं २ ०ऽऽऽऽ।ऽ।ऽऽऽऽऽ।।ऽ।ऽ।ऽऽ० आ
पातलिका कथितेयं भाद्गुरुकावथ पूर्ववदन्यत् ३ ऽऽ।।ऽ।।ऽऽ।।ऽ।।ऽ।ऽऽ तृतीययुग्दक्षिणांति
का समस्तपादेभुद्वितीयलः ४ ०।ऽ।ऽऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽऽऽ।ऽ।ऽ उदीच्यवृत्तिर्द्वितीयलः सक्तोग्रेण भवे
दयुग्मयोः ५ ०।ऽ।ऽऽ।ऽ।ऽऽऽऽ।।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ पूर्वेण युतोऽथ पंचमः प्राच्यवृत्तिरितीति युग्मयोः ६
०ऽऽ।।ऽ।ऽ।ऽऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ।ऽ यदा समावोजयुग्मकौ पूर्वयोर्भवतितत्प्रवृत्तकं ७ ०।ऽ।ऽऽ।ऽ।ऽऽ।ऽ।।
।ऽ।ऽ।ऽ अस्य युग्मरचितापरांतिका ऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ।ऽ अयुग्मवाचारुहासिनी ९ ०।ऽ।ऽऽ।ऽ।ऽ इ
ति वैतालीयप्रकरणम् वक्त्रं नाद्यान्नसौ स्यातामब्धेर्योऽनुष्टुभि ख्यातं १ ०ऽऽऽऽ।ऽऽऽ युजो
र्जेन सरिद्भर्तुः पथ्यावक्त्रं प्रकीर्तितं २ ०।ऽऽ।।ऽऽऽऽऽऽ।ऽ।ऽ अयुजोर्जेन वारिधेस्तदेव वि
परीतादि ३ ०ऽ।ऽऽ।ऽ।ऽ।ऽ।।।ऽऽ। चपलावक्त्रमयुजोः नकारश्चेत्पयोराशेः ४ ०।।ऽऽ।।ऽ।ऽ
ऽ।ऽऽऽ यस्यां लः सप्तमो युग्मे सा युग्मविपुला मता ५ ० ऽऽऽऽ।ऽऽऽऽऽ।।।ऽ।ऽ सैव तस्याखिले

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

छ०र० ना० भ्यां यदन्यत्र ।ऽ।ऽऽ।ऽऽ नाराचकं तरौ लगौ ऽऽ।ऽ।ऽ।ऽ० वृहत्यां रान्नसाविह हलमुखी ।ऽ
४ ।।।ऽ० भुजगशिशुभृता नौमः ।।।।।।ऽऽऽ भद्रिका भवति रौ नरौ ऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ। पङ्क्तौ मौ
ज्जौ शुद्धविराडिदं मतं ऽऽऽ।।ऽ।।ऽ० म्नौ यो चेत्पणवकं नामेदं ऽऽऽ।।।।ऽऽ० ज्जौ र् मौ मयूर
सारिणी स्यात् ऽ।ऽ।।ऽ।ऽ म्भौ सगयुक्तौ रुक्मवतीयं ऽ।।ऽऽ।।।ऽऽ ज्ञेया मत्ता मभसगयुक्ता ऽऽऽऽ।।।।ऽऽ०
नरजगैर्भवेन्मनोरमा ।।।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ० चंपकमाला चेद्भमसा गः ऽ।।ऽऽऽ।।ऽ० त्रिष्टुभि ज्जौ ज्ञौ ग्
रुणीयमुपस्थिता क्रौ ऽऽ।।।ऽ।।ऽऽ० स्यादिन्द्रवज्रा यदि तौ जगौ गः ऽऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽऽ० उपेन्द्रवज्रा
जतजास्ततो गौ ।ऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽऽ अनन्तरोदीरितलक्ष्मभाजौ पादौ यदीयावुपजातयस्ताः इत्थं कि
३ लान्यास्वपि मिश्रितासु स्मरन्ति जातिष्विदमेव नाम ।ऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽऽ० ऽऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽऽ० ।ऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽऽ०
नजजलगैर्गदिता सुमुखी ।।।।ऽ।।ऽ।।ऽ० दोधकवृत्तमिदं भभभाद्गौ ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽऽ शालिन्युक्ता म्तौ
तगौ गोऽब्धिलोकैः ऽऽऽऽ।ऽऽ।ऽऽ० वातोर्मीयं गदिता म्भौ तगौ गः ऽऽऽऽ।।ऽऽ।ऽऽ० पञ्चरसे श्रीमतनग
गैः स्यात् ऽऽऽऽ।।ऽ।ऽऽ० म्भौ न्लौ गः स्याद् भ्रमरविलसिता ऽऽऽऽ।।।।।ऽ रान्नराविह रथोद्धता लगौ ऽ।ऽ
।।।ऽ।ऽ।ऽ० स्वागतेति रनभाद्गुरुयुग्मं ऽ।ऽ।।।ऽ।।ऽऽ० ननसगगुरुरचिता वृत्ता ।।।।।।।।ऽऽऽ ननरलगु कृ०स्म०
रुभिश्च भद्रिका ।।।।।।ऽ।ऽ।ऽ० श्येनिका रजौ रलौ गुरुर्यदा ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ० उपस्थितमिदं ज्सौ ताद्गु ४

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

विनिमयविहितगणलघुगललघुललितपदविततिरचितगणनिचया श्रुतिसुख
कृदियमपि जगति परिगतवति जसति भवति खञ्जा ।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।ऽ०
।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।ऽ० अष्टवर्णे गाद्यन्यस्ता यस्याः सानंगक्रीडोक्ता ऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽऽ०
दलमपरमपि वसुगुणितसलिलनिधिलघुकविरचितपदविरतिर्भवति ।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।
।।।।।।।।।।।।ऽ० त्रिगुणनवलघुरवसितिगुरुरिति दललघुगलकृततनुश्रुतिरुचिरा ।।।।
।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।।ऽ० इति श्रीवृत्तरत्नाकरे छंदःशास्त्रे द्वितीयोध्यायः २ ॐ उक्तायां ग्मौ
ऽ० अत्युक्तायां गौ स्त्री ऽऽ मध्यायां मो नारी ऽऽऽ रो मृगी ऽ।ऽ प्रतिष्ठायां म्गौ चेत्कन्या ऽऽऽऽ सुप्रति
ष्ठायां भ्गौ जितिपंक्तिः ऽ।।ऽऽ गायत्र्यां त्यौ चेत्तनुमध्या ऽऽ।।ऽऽ० शशिवदना न्यौ ।।।।ऽऽ० सौ चे
द्वसुमती ऽऽ।।।ऽ यौ सोमराजी ।। स्त्रग्विणी स्याद्रौ ।। स्यान्मः सौ मुकुलं उष्णिहि मधुमति
ननगाः ।।।।।।ऽ० कुमारललिता ज्सौ गः ।ऽ।।।ऽऽ० म्सौ गः स्यान्मदलेखा ऽऽऽ।।ऽऽ० चूडामणिस्त
भगाः सरसैर्हंसमाला ।।ऽऽ।ऽऽ० अनुष्टुभि भौ गिति चित्रपदा गः ऽ।।ऽ।।ऽऽ० मो मो गो गो वि
द्युन्माला ऽऽऽऽऽऽऽऽ० माणवकं भात्तलगाः ऽ।।ऽऽ।।ऽ० म्नौ गो हंसरुतमेतत् ऽऽऽ।।।ऽऽ ज्रौ स
मानिका गलौ च ऽ।ऽ।ऽ।ऽ। प्रमाणिका जरौ लगौ ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ० जौ जगौ च सिंहलेखा वितानमा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

वृ०र० ना० ग्भूतिजगत्यां तु रगरस्यै यतिर्नौ ततो गः क्षमा ।।। ।।। ऽऽ ऽऽ ।ऽ० म्नौ ज्रौ गस्त्रिदशयतिः प्रहर्षिणीयं
५ ऽऽऽ ।।। ।ऽ। ऽ।ऽ ऽ० चतुर्ग्रहैरिह रुचिरा ज्भौ सजौ गः ।ऽ। ऽ।। ।।ऽ ।ऽ। ऽ० वेदै रंध्रैर्म्तौ यसगा मत्तमयूरं ऽऽऽ ऽ।
।ऽ। ।।ऽ ऽ० उपास्थितमिदं ज्सौ त्सौ च गुरुकं चेत् ।ऽ। ।।ऽ ऽऽ। ।।ऽ ऽ० ज्तौ सजौ गौ भवति मंजुभाषिणी
।ऽ। ऽऽ। ।ऽ। ऽ० ननततगुरुभिश्चंद्रिका श्वर्तुभिः ।।। ।।। ऽऽ। ऽऽ। ऽ० सजसाः जगौ भवति मंजुभाषिणी भ
वति भुवि ननसरैर्गैन गौरी वेदैर्ग्रहैस्त्भसजगा प्रभावती नवनंदिनी सजससैः सगुरुकैः सुजन
मवेदि हसमौ कुटजाख्यं कुटिलगतिर्नजौ सप्तभिस्तौ गुरू ना शर्द्धर्यौ म्नौ न्सौ जाविकुरंग्रहवि
त्तिरसंबाधा ऽऽऽ ।ऽ। ।।। ।ऽऽ ननरसलघुगैः स्वरैरपराजिता ।।। ।।। ऽ।ऽ ।।ऽ ।ऽ० ननभनलाजिति प्रह
रणकलिका ।।। ।।। ऽऽ। ।।। ऽऽ० उक्ता वसंततिलका तभजा जगौ गः ऽऽ। ऽ। ।ऽ। ।।ऽ ऽ० सिंहोद्धतेयमुदि
ता मुनिकाश्यपेन ऽऽ। ऽ। ।ऽ। ।।ऽ ऽ० उद्धर्षिणीति कथिता मुनिपोतवेन ।ऽऽ ।ऽ। ।।ऽ ।ऽ। ऽ नागेन सेवग
दिता मधुमाधवीति ऽऽ। ऽ। ।ऽ। ।।ऽ। इंदुवदना भजसनैः सगुरुयुग्मैः ऽ।। ।ऽ। ।।ऽ ।।ऽ० ननततगुरुगैः
सप्तभिर्वसंतः ।।। ।।। ऽऽ। ऽऽ ऽऽ द्विः सप्तच्छिदिलोला म्सौ म्नौ गौ चरणे चेत् ऽऽऽ ।ऽ ।ऽऽ ।।। ऽऽ म्नौ न्यौ लो
गौ द्रुतविजगति चंद्रोतसः नजभजलगयुता धृतिरियं कथिता म्नौ न्त्रौ गौ चेज्जलधिर्दशकैर्हंस क्ष्मः
मेना पुंर्गदिग्भिः कुटिलमभिमतं स्नौ न्यौ गौ ।।। ।।। ।।। ।ऽ। ऽऽ सजसेनयेन च लगेन पण्यामता ।ऽ ५

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

कारौ ऽ।।ऽऽऽ।ऽऽ रिः स्वंद्धितमिदं ज्सौ नौ ग्युरू स्त्रे रः ।ऽ।।ऽऽ।ऽऽ।ऽऽ० जगत्यां चंद्रवर्त्म गदितं
रनभसैः ऽ।ऽ।।।ऽ।।।ऽ जतौ तु वंशस्थमुदीरितं जरौ ।ऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽ। चतुर्जगणं वद मौक्तिकदाम
।ऽ।।ऽ।।ऽ। स्यादिंद्रवंशा ततजैरसंज्ञैः ऽऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽ इह तोटकमंबुधिसैः प्रथितं ।।ऽ।।ऽ।।ऽ द्रुतवि
लंबितमाह नभौ भरौ ।।।ऽ।।ऽ।।ऽ।ऽ० द्रुतपदं नभजयैः कामितं स्यात् ।।।ऽ।।।ऽ।ऽऽ० वंशपुर्दे वि रचितं
याति रतिर्नौ म्यौ प्रदोयं ।।।।।।ऽऽ।ऽऽ० प्रमुदितवदना भवेन्नौ ररौ ।।।।।।ऽ।ऽऽ।ऽ नयसहितौ न्यौ कुसु
मविचित्रा ।।।।ऽऽ।।।।ऽऽ सैः जसजसाः जलोद्धतगतिः ।ऽ।।।ऽ।ऽ।।।ऽ भुजंगप्रयातं भवेद्यैश्चतुर्भिः
।ऽऽ।ऽऽ।ऽऽ।ऽऽ रैश्चतुर्भिर्युता स्रग्विणी संमता ऽ।ऽऽ।ऽऽ।ऽऽ।ऽ० भाविभवेत्नभजरैः प्रियंवदा ।।।
।ऽ।ऽ० म्यौ त्यौ मणिमाला छिन्ना गुहवक्त्रैः ऽऽ।।ऽऽऽ।।ऽऽ० त्यौ त्यो विहरद्विष्ट पुष्पविचित्रा ऽऽ।
ऽऽ।ऽ० धीरैरभाणि ललिता तभौ जरौ ऽऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ।ऽ० प्रमिताक्षरा सजससैरुदिता ।।ऽ।ऽ।
।ऽ ननभरसहिता भिहितोज्ज्वला ।।।।।।ऽ।।ऽ।ऽ० पंचाश्वैश्छिन्ना वैश्वदेवी ममौ यौ ऽऽऽऽऽ।ऽऽ।ऽऽ
श्रुतिषड्भिः स्याज्जलधरमाला म्भौ स्मौ ऽऽऽऽ।।।।ऽऽऽऽ इह नवमालिनी नजभयैः म्यौ ।।।।ऽ।ऽ।।ऽऽ स्व
यति रशरविरतिर्ननौ रौ प्रभा ।।।।।।ऽ।ऽऽ।ऽ भवति नजावथ मालती जरौ ।।।ऽ।।ऽ।ऽ। भवति नतिर्नजजै
रसंयुतैः जरौ जरौ वसंततत्वरं विदुः जरौ जरौ वदंति पंचचामरं इह वदतामरसं नजजाद्यः॥

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

१०२१० ना०

दकोविलवं ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।ऽ। ससजा भगुरू गा गुरुर्दुतामुविदेशाञ्चभिन्ना ।।।।।ऽ।ऽऽ।ऽऽ।ऽ
त्यां स्याद् तर्तैरश्वैः कुसुमितलतावल्लिताम्तौ नयौ यौ ऽऽऽऽऽ।।।।।ऽऽ।ऽ।ऽऽ।ऽऽ दशवेदविर
तिर्ननौ रैश्वतुर्भिर्युता लालसा ।।।।।।ऽऽ।ऽऽ।ऽऽ।ऽ स्याद् तर्तैश्चैर्मौ भ्मौ विरतिश्च रसैः विस्फूर्जि
तं यो श्रुधिकपराधुतिर्नन्नौ सौ भवेतां रौ तारका श्रुतिध त्यां रसैर्वश्वै र्म्यो स्रो रर गयुतामे
घविस्फूर्जिता स्यात् ऽऽऽऽऽ।।।।।ऽ।ऽऽ।ऽ सूर्याश्वैर्मसजस्तताः सगुरवः शार्दूलविक्रीडितं ऽऽऽ।।
ऽ।ऽ।।।ऽऽ।ऽऽ।ऽ पंचाश्वैर्लो केर्मतनसररगैर्जीयते पुष्पदाम कृत्यां ज्ञेया सप्ताश्वषड्भिर्मर
ऽऽऽ।ऽऽ।ऽऽ।ऽ मनयपुतान्लौ गः सुवदना ऽऽऽऽ।ऽ।।।।ऽ।ऽऽ।ऽ सभरन्स्याल्लगिति त्रयोदश यतिर्मन्ते
मनयपुतान्लौगः सुवदना ... विक्रीडितं ।।ऽऽ।ऽ।।।ऽऽ।।ऽ।ऽ त्रीरजौ गलौ भवेदिह दूरे नलजलतो नव तनाम ऽऽ।ऽ।ऽ
ऽऽ।।।ऽऽ।ऽऽ।ऽऽ।ऽ प्रकृत्यां म्रभ्नैर्यानां त्रयेण त्रिमुनियतियुता स्रग्धरा कीर्तितेयं ऽऽऽऽ।ऽऽ।।।।।
ऽ नजभजजाजरौ च रुचिरा कथिता शिवैर्दिग्भिराधवतिः ।।।ऽ।ऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ अाकृतिः भ्रौनर
नाः रनानयगुरुर्द्वि गह्वे विरमं हि भद्रकमिदं ऽ।।ऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ।।। सप्तभिरेवमत्रा रगणैर्गुरुणा
सहिता कथिता मदिरा ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ सा विकृत्यां भुजगेंद्रैर्नभाषितमेत च्चेन्मयरस्तजन

गुरू: विकृत्यां यदिह नजौ भजौ जभलगास्तदाश्वललितं हरार्कयतिमर ।।।ऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ।।।ऽ कृष्ण:
ऽ मन्नाक्रीडं म्तौ म्नौ नौ न लौ गिति भवति वसुशरदशरा यति युतं ऽऽऽऽऽऽऽऽऽ।।।।।।।।।।।।।।ऽ संस्कृ

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ० अतिरार्द्धं यदि हि तदिह यतिरयं जितराजिकला ।।।।।।।।।।।।।ऽ स्रगिति भवति रसैर्नव
विरतिरियं ।।।।।।।।।।।।।ऽ वसुहययतिरिह मणिगुणनिकरः ।।।।।।।।।।।।।।ऽ० ननमययुतेयं मा
लिनी भोगिलोकैः ।।।।।।ऽऽऽ।ऽऽ।ऽऽ भनतिनजौ भजौ रसहितौ प्रभद्रकं ।।।ऽ।ऽ।ऽ।।ऽ।ऽ सजनानययौ शरद
शकविरतिरेला ।।ऽ।ऽ।।।।।ऽ म्रौ म्यौ यां तौ भवेतां सदृशोऽस्मिन् चंद्ररेखा ऽऽऽऽऽ।।।।।ऽऽ मावाण
यस्यां सा कामक्रीडासंज्ञा ज्ञातव्या सगणैः पिनद्ध मितैः कथिता नखैर्नि भवत संज्ञा समयुतो
ऽ भमस्तत्तोयः ।।ऽ।।ऽ।।ऽ चंद्रलेखा मिश्रैरे म्यौ यो विरामः स्वराद्भ्यां ऽऽऽऽऽऽ।।ऽऽ नजभजरै
र्विराजिता मितदंसुवेसरं ।।।ऽ।।ऽ।।ऽ ... नगैः स्वरा... वसुमधुभगजा विलसितं ऽ।।ऽऽ
ऽऽ।।ऽ।।ऽ० नजभजरैः सदा भवति मालिनी गण्डुकैः ।।।ऽ।।ऽ।।ऽ।ऽ नजरभभेनगेन चस्या नाम
कल्पलता ।।।ऽ।।ऽ।।ऽ० पंचभकारयुतस्त्वागतिगुरुरितं तव्यूरः ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ० लघुर्गुरुर्निरं
तरा यदा स पंचचामरः ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ रसैरुद्रैश्छिन्ना यमनसभला गः शिखरिणी ।ऽ
ऽऽऽ।।।।।ऽ।ऽ० जसौ जसयला वसुग्रहयतिश्च पृथ्वी गुरुः ।ऽ।।।ऽ।ऽ।।।ऽ।ऽ० दिङ्मुनिवंशपत्रमुदि
तं भरनभनलगैः ऽ।।ऽ।।।।।ऽ।।। रसयुगहयैः न्सौ म्रौ स्लौ गो यदा हरिणी तदा ।।।।।ऽऽऽऽ।ऽ।।ऽ०
मंदाक्रांता जलधिषडगैर्म्भौ नतौ ताद्गुरू चेत् ऽऽऽऽ।।।।।ऽऽ।ऽऽ०ऽऽ हयदशभिर्नजौ भजजला गुरु
र्नर्कुटकं ।।।।ऽ।।।ऽ।।।। ... कोकिलकैः कृतयतिं व

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

विषमे

वृ० र० टी० विहगवेगवती युजि भाद्गौ ।।ऽ।।ऽ।।ऽऽ० ऽ।ऽ।ऽ।ऽऽ० उजेत परौ जरौ युजस्ततो रसौ जौ गमद्र विराट् भवेद्

१ नो जे ऽऽ।ऽ। ऽ।ऽऽ० ऽऽ।ऽ।ऽ।ऽऽ अथ समे सजौ सगुरुयुक्तौ केतुमती समे भरनगाद्गः ।ऽ।ऽ।ऽऽ० ऽ।ऽऽ।ऽ।ऽऽ०

आख्यानकी तौ जगुरू गमो जे जतावनो जे जगुरू गुरुश्चेत् ऽऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽऽ।ऽऽ० ज्तौ ज्गौ गौ वि-

षमे समे स्यात् तौ ज्गौ गमेवा विपरीत पूर्वा ।ऽ।ऽऽ।ऽ।ऽऽ० ऽऽ।ऽऽ।।ऽ।ऽऽ० सयुगात् सलघुर्विषमे गु-

रुर्युजि नभौ च भरौ हरिणप्लुता ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।ऽ० ऽ।।ऽ।।ऽ।।ऽ।ऽ अयुजि ननरलागुरुः समे न्जमपरवक्त्रमि-

न जौ जरौ ।।।।।ऽ।ऽ।ऽ० ।।।ऽ।।ऽ।ऽ।ऽ अयुजि नयुगरेफतो यकारो युजि च नजौ जरगाश्च पुष्पिताग्रा ।।।।।

ऽ।ऽ० ।।।ऽ।।ऽ।ऽ।ऽऽ० वक्तुं त्वपरवक्त्राख्यं वैतालीयं निपङ्क्तितपुष्पिताग्राभिधं केचिदौपच्छन्दसिकं तथा

स्यात् युग्मके रजौ रजौ समे तु जरौ जरौ गुरुर्यदा यवात्वरामती यं ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ० ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽऽ० इति

श्रीवृत्तरत्नाकरे छन्दसि चतुर्थोऽध्यायः ४ ॥ श्री ॥ षट्पादोपि विबुधैः परे स्युर्मकरालयैः क्रमादु-

ह्याः सततं यस्य विचित्रैः पादैः संपन्नसौंदर्यं तदुदितममलमुक्तिभिः षट्चरणमभिधं च वृत्तं १ प्रथ-

म कथितव्रतैर्विरचितविषमचरणभाजि गुरुकयुगलनिधनेइह कलित आसुविहितरुचिरप-

द्वितीयचरणस्मृत्यं २= दविततिपतिरिति भवति पीडः २ प्रथममितैरचरणसमस्त्वंश्रयति जगति लक्ष्म इतैरदितरैंजनि- कुलकः

तमपि यदि भजेत १ चरणयुगलकाविकृतमपरमिति कलिकास्यात् ३ द्विगुरुयुतसकलचरणं १

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

भवतीयदा १=

प्रथमंचरणं द्वितीयचरणं

त्वां मैतम्नेर्नैयति रिह मत नाम्नो मनयाञ्च यदि भवति तन्वी भरतमतकृता भवेन्मेघमालानु
कारद्वयादुक्तमध्ये कृते ऽ।ऽऽ।।।।ऽ।ऽ।ऽ।।।ऽऽ० इति कृत्वां नौ चपदा म्भौ स्नौ ननना नागदिश्वर
रवसुहनिर्गैरतिरिह भवेत ऽ।।ऽऽऽ।।ऽ।ऽ।।।।।।।।।ऽ० नयुगसनभुतभभगुरु विरचितवधि
रनामवृत्ते यदि तं ।।।।।।।।।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ० भास्करद्विलसितनामभन्नौ मो मो नयगस्सगुरुर
वै भिन्नं ऽ।।।।ऽ।ऽऽऽऽऽ।।।।।।।।ऽ० उत्कृत्यां नसौरौ च हे दीपेतं ममतनृभुजनरसल्लगैर्भुजं
गविजृंभितं ऽऽऽऽऽऽऽऽ।।।।।।।।ऽ।ऽ।ऽ० मो नाः बटसगगुतिर्नवरसैरसे रस्युति युतमिदमपव
हारव्यां ऽऽ।।।।।।।।।।।।।ऽऽ म्यो न्नौ नौ रचुलंपदि टमाद्रु वसैर्मदनरहे नर्भिमिजैजेरितं ऽऽऽ।।।
ऽऽ।।।ऽ।ऽ।ऽ० ॥ अथ दंडकानाह यदि ह नयुगलं ततः सप्तरेफास्तदा चंडवृष्टिप्रपातो भवेद्दंडकः ।।
।।ऽ।ऽऽऽऽऽ।ऽऽऽऽऽ।ऽ।ऽऽऽऽ प्रतिचरणविवृद्धरेफाः स्युः रर्णार्णव्यालजीमूतलीलाकरोद्दामशंखादयः
प्रचितकसविनिधोधीरधीभिः स्मृता दंडकास्तद्यादन्यैः सप्तभिर्यैः ।।।ऽऽऽऽऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽ इति
श्रीवृत्तरत्नाकरे छंदसि तृतीयोऽध्यायः ३ ॥ ६ ॥ विषमे यदि सौ सलगा दले भौ युजि भाद्गुरुकाविप
चित्रं ।ऽ।ऽऽऽ।ऽ०ऽ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽऽ० अथ यमोजजतगाः सौ चेत् युजि चेन्नजौ ज्यौ द्रुतमध्या विषमे सस
जा गुरू समे स्नौ सभरा यगम्बसंतमालिकासा ।ऽ।ऽ।ऽ।ऽऽ० ।।।।।।।।।ऽ सभजा रसगुरू विषमे चेत् रमा

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

१६

व०र० ना० दशाधर्मवत् यछंदोनो क्रमत्रगाथेति तत्सूरिभिः प्रोक्तं १२ इति श्रीवृत्तरत्नाकरे छंदशास्त्रे
८ पंचमोऽध्यायः ५ श्री पादे सर्वगुरावाद्याल्लघुं न्यस्य गुरोरधः यथोपरि तथा शेषं भूयः कु
र्यादमुं विधिं १ ऊने दद्याद्गुरूनेव यावत्सर्वे लघुर्भवेत् प्रस्तारोयं समाख्यातः छंदोविचित
वेदिभिः इति प्रस्तारः नष्टस्य पृष्टे यो भवेदंकस्तस्यार्द्धेर्द्धे समे च लः विषमे चैकमधाय तदर्धेर्धे
गुरुर्भवेत् ३ इति नष्टविधिः उद्दिष्टं द्विगुणानाद्यादुपर्यंकान्समालिखेत् लघुस्था ये
च तत्रांकास्तैः सैकैर्मिश्रितैर्भवेत् ४ इत्युद्दिष्टविधिः वर्णान्वृत्तभवान्सैकानुत्तराधर्यतः
स्थितान् एकादिक्रमशश्चैतानुपर्युपरि निक्षिपेत् ५ उपांततो निवर्तेत त्यजेदेकैकमूर्द्ध
१६ तः उपर्याद्याद्गुरोरेवमेकद्व्यादिलगक्रिया ६ लगक्रियांकसंदोहे भवेत्संख्या विमिश्रिते उ
द्दिष्टांकसमाहारः सैको वा जनयेदिमां ७ संख्यैव द्विगुणैकोनासद्भिरध्वा प्रकीर्तिता वृत्त
स्यांगुलिकी व्याप्तिरधः कुर्यात्तथांगुलं ८ प्रस्तारो नष्टमुद्दिष्टमेकद्व्यादिलगक्रिया सं
ख्या चैवाध्वयोगश्च षडेते प्रत्यया मता ९ वैरोभत्काएपपस्यप्रगट गुणगणैः रोवसिद्धं
भेसाविप्रः पक्षेक नामा निर्मलतरमतिर्वेद तत्वावबोधे केदारस्तस्य सूनुः शिवचरणयु वृ०र०
गाराधनैकाग्रचित्तः [illegible] तसिद्धं वृत्तरत्नाकराख्यं इति श्रीवृत्त ८

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham

ता" मुखचरणगतमनुभवति [illegible] ऽ हिलम्" ८ प्रकृतमपरमखिलमिदमपिज
गति लवलीस्यात" ४ प्रथम [illegible] नुसतियदितर्थं" १२ चरमचरणपदमवसतिगुरुयुग्मो" १६
निखिलमपरमुपरितनसमा [illegible] लेतयदा" २० त्रितयमम्लतध्मरा" ८।५ इतिचतुरूर्द्धप्रक
रणं सजमादिमेसलघुकोञ्च ऽ।ऽ।ऽ।ऽ। नसजगुरुकेष्वथोद्धता ।।।ऽ।ऽ।ऽ।० त्र्यङ्घ्रिगतभनज
लाःगयुताः ऽ।।।।ऽ।ऽ।० सजसाजगौचरणमेकतःपठेत् ।ऽ।ऽ।।ऽ।ऽ।० चरणत्रयंभजतिलक्ष्म
यदिसकलमुद्धतागतं लौभगौभवतिसौरभकं ऽ।ऽ।।ऽ।ऽ।० चरणेयदीहभवतस्तृतीयके ४
नयुगंसकारयुगलंच० भवति चरणेतृतीयके तदुदितमुरुमतिभिर्ललितं ।।।।।ऽ।ऽ यदिरो
भमस्यखलुपर्वतस्यकं उद्गताप्रकरणं सौज्लौगौप्रथमाङ्घ्रिरकतः ८ पगन्यत ऽ।ऽ।।ऽ।ऽ।
ऽ।०" ततयंसनजरगास्तयानतौसः ।ऽ।।।ऽ।ऽ।ऽ।०" त्रिनपरिकलितजयो ।।।ऽ" प्रचुपितमिदमुदि
तमुपस्थितपर्वं ।।।।।ऽ।ऽ।ऽ।० ६" नोपादेपततीयकेसनौनसयुक्तौ" प्रथमाङ्घ्रिकृतयतिप्रवर्द्ध
मानं" ततयमपरमविपर्वसहृशमिहभवति" ।।।।।।।।।।ऽ० प्रततमतिभिरितिजगदितंखलुवृत्तं"
१ अस्मिन्नेवतृतीयपादकेतजरास्युः प्रथमेचविरतिरार्षमंबदंति ततकुप्वविराटप्ररस्थितं ततय
मपरमपियदिपर्वसमंस्यात ११ इतिउपस्थितप्रचुपिप्रकरणं विषमाक्षरपादंवापादैरसमं

CC-0. Lal Bahadur Shastri University, Delhi. Digitized by Sarvagya Sharada Peetham